

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת שלח

מה הלחץ על ארץ ישראל?

במה חטאו המרגלים? למה חשוב כל כך החיבור לאדמה?
שיעור בסיסי על חיבור פנימי לארץ ישראל – ממש כמו נשמה
לגוף. ומה הקשר לחיבור בין איש לאישה?

וימאסו בארץ חמדה

בפרשתנו אנו לומדים על העון החמור של בני ישראל, בעקבותיו נענש דור המדבר כולו שלא יזכה להיכנס לארץ ישראל, הלא הוא חטא המרגלים. משה רבנו שולח שנים עשר אנשים לתור את הארץ, "בָּלֶם אֲנָשִׁים רָאִשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה". והנה כאשר המרגלים חוזרים, במקום לדבר טוב על ארץ ישראל, הם מוציאים את דיבת הארץ רעה. "וַיֹּצִיאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

כאשר התורה מתייחסת לחטא המרגלים, היא מתארת זאת כפגם בקשר לארץ ישראל. המרגלים נקראים "מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה", ואילו כאשר יהושע בן נון וכלב בן יפונה פונים אל העם הם פותחים קודם כל בתיאור על הארץ: "טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד". כך אנו מוצאים גם בספר תהילים, כאשר דוד המלך מתאר את חטא המרגלים הוא מבטא זאת כפגם בקשר לארץ (קו, כד): "וַיִּמָּאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֲמֻדָּה".

אך לאור זאת, מתעוררת שאלה: מהי המשמעות של קשר לארץ ישראל? הרי ארץ ישראל אינה אלא שטח מסוים של קרקע, ומה פשר היחס הנפשי שנדרש להיות לנו כלפי רגבי אדמה? השאלה הזו מתעצמת בעקבות הדימוי המפתיע המופיע בנביא, המשווה בין ארץ ישראל לבין אישה בתולה. הנביא ישעיהו מתנבא על אחרית הימים ואומר לארץ ישראל (סב, ה): "כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוּלָהּ יִבְעֲלוּךְ בְּנֵיךָ". לכאורה לא מובן מהי ההשוואה בין ארץ ישראל לאישה. כשם שפשוט לנו שלא נכון להפוך אישה לחפץ דומם (ארץ), כך לא מובן מהי המשמעות של הפיכת חפץ דומם לאישה.

'חברון' – חיבור נשמה וגוף

כדי לענות על השאלה הזו, נצמד בעקבות כלב בן יפונה, שלא נפל בחטא המרגלים. התורה מתארת את מסלול ההליכה של המרגלים (במדבר יג, כב): "וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת הָאָרֶץ מִמִּדְבָּר צֶן עַד רְחֹב לְבָא תְּמַת". והנה בפסוק הבא אנו מוצאים לשון תמוהה: "וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן". הפסוק פותח בלשון רבים, "וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב", וממשיך מיד בלשון יחיד: "וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן". על כך דרשו חז"ל (סוטה לד, ב): "מלמד שפירש כלב מעצת מרגלים, והלך להשתטח על קברי אבות. אמר להם: 'אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים'". מתוך כך אנו לומדים שסוד העיר חברון, וביחוד קברי האבות שנמצאים שם, יכולים לעזור לנו להבין את מהות הקשר לארץ ישראל.

שרה אימנו נפטרה בחברון, ואברהם אבינו מגיעה לשם להספיד אותה ולבכות עליה. וכך מתאר זאת הפסוק (בראשית כג, ב): "וַתָּמָת שָׁרָה בְּקִרְיַת אַרְבֶּע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וּלְבִבְתָּהּ". על כך כותב הזהר הקדוש (מדרש הנעלם): "ויבא אברהם – זו היא הנשמה. לספוד לשרה – זה הגוף". הזהר מסביר שאברהם מייצג את הנשמה ושרה מייצגת הגוף, ואם כן משמעות הפסוק הוא שהנשמה מייקרת את הגוף עד כדי כך שהנשמה מספידה את הגוף ובוכה עליו. לפי זה, בחברון מתרחש חיבור נפלא בין הנשמה לגוף, עד כדי כך שהנשמה מייקרת את הגוף ומביעה את הקשר שלה אליו.

העיר חברון מייצגת את היוקר של הגוף, שכן היא עיר של עפר, של אדמת טרשים גסה. כך אומרים חז"ל על העיר חברון (כתובות קיב, א): "ואין לך טרשים בכל ארץ ישראל יותר מחברון, דהוו קברי בה שיכבי". חברון זו עיר של עפר ועיר של קבורה, עיר שמייצגת את היוקר של הגוף. לעיר הזו מגיע אברהם, שמייצג את הנשמה, וסופד לשרה, שמייצגת את הגוף. בחברון מתגלה עד כמה הנשמה משתוקקת לגוף ורוצה את החיבור איתו.

הנשמה מייקרת את הגוף

הנשמה מייקרת את הגוף, משום שהיא מרגישה שבלעדי הגוף אין לה קיום משל עצמה, משום שהיא נעלמת ונכללת בה'. כאשר נתבונן נשים לב שאנו קוראים 'חיים' אך ורק לנשמה שמלובשת בגוף. גוף ללא נשמה הוא גוף מת, וגם נשמה שלא מלובשת בגוף איננה מציאות, אלא היא מופשטת ונעלמת. רק מצב של נשמה המלובשת בגוף מייצר את המושג 'חיים'. ממילא הנשמה מלאת חשק עד להתחבר עם הגוף, כדי לצאת מהעלם ולבוא לידי ביטוי וגילוי.

גם בספר תהילים אנו מוצאים שהגוף מכונה 'חמוד', וכלשון הפסוק: "וַתָּמָס כְּעֶשׂ חֲמוּדוֹ". ורש"י שם מפרש: "'חמודו' – בשרו שהוא חמדתו". הגוף מכונה 'חמוד' משום שהנשמה חומדת אותו ומשתוקקת להתחבר אליו.

מהות הקשר בין איש ואישה

הזוהר הקדוש שהבאנו לעיל מלמד אותנו שהמשל לקשר בין הנשמה לגוף הוא קשר בין איש ואישה (אברהם הוא המשל לנשמה ושרה היא המשל לגוף). גם בקשר בין איש ואישה, הקשר נובע מתוך רצון לייצר חיים – חיבור של נשמה וגוף. למרות שגם האיש מורכב מנשמה וגוף, וגם האישה מורכבת מנשמה וגוף; בכל אופן, האיש מייצג את הנשמה שרוצה להיכנס לגוף, והאישה מייצגת את הגוף שמשתוקק שהנשמה תיכנס אליו, תפריה אותו ותחייה אותו. היחס של נשמה וגוף מתבטא גם בטבע של האיש והאישה, כאשר אצל האיש כח ההולדה מתחדש בכל פעם מאין ליש, ואילו אצל האישה טבע ההולדה נמצא בגופה בתור מציאות קבועה.

הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל

בעקבות הבנת מהות הקשר בין איש לאישה כמשל לחיבור בין הנשמה לגוף, אנו כבר יכולים לשוב להבין את מהות הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל. עם ישראל מייצג את הנשמה, וארץ ישראל מייצגת את הגוף – והחיבור ביניהם מייצר 'חיים'. אילו יש רק ארץ גשמית, ואין את עם ישראל, כמובן שאין פה שום דבר חי. אך החידוש הגדול הוא שגם כאשר יש את עם ישראל, ויש תורה, ויש את הקשר לקב"ה; עדיין, כל עוד האור הגדול הזה לא מתמקד במקום מסוים, בארץ מסוימת, בה הוא שוכן, האור יישאר נעלם ומופשט. ההתרכזות של עם ישראל בארץ ישראל הופך את האור שלנו למציאות ממשית.

כעת אנו יכולים להבין את משמעות הפסוק שהבאנו קודם, "כִּי יִבְעַל בְּחֹר בְּתוּלָהּ יִבְעָלוּךְ בְּנֵיךָ". הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל הוא בדיוק כמו קשר שבין האיש לאישה, קשר מלא חשק והתלהבות, שהופך את האור הנעלם והמופשט למציאותי וממשי.

חטאם של המרגלים

חטאם של המרגלים היה שמאסו בארץ חמדה. הם לא השכילו להבין את מהות הקשר שבין עם ישראל לארץ ישראל, והעדיפו להישאר במדבר, עם האור המופשט שלהם. הם לא זכו לחוש את החשק העז של הנשמה להתחבר לגוף, ואת ההשתוקקות העצומה של עם ישראל לשכון בארץ ישראל. לעומתם, כלב הגיע לחברון, מקום חיבור הנשמה והגוף, אברהם ושרה, ומתוך כך זכה לחוש את סוד הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל, עד שהכריז בפני כל העם: "טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד".

שבת שלום!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'

